

Jobboldali vagy konzervatív?

2013 november 27. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

A következ? cikkünkben két, számunkra alapvet? politikaelméleti fogalom, a jobboldaliság illetve a konzervativizmus kérdéseivel szeretnénk foglalkozni.

Úgy véljük, talán nem felesleges, ha a gyakran konfúzus fogalomhasználat terén némi rendet teremtünk, vagy

legalábbis azt megpróbáljuk tisztázni, hogy az általunk képviselt monarchikus gondolat milyen módon kapcsolható e kifejezésekhez.

Írta: Pet? Zoltán

A „jobboldali” és a „konzervatív” kifejezéseket egyrészt, a politikai közbeszédben szokásos egymásra vonatkoztatni, mintegy egymással csereszabatos módon is használni, másrészt pedig határozott fokozati distinkciót is szokás felállítani közöttük. Emellett úgy is beszélnek a jobboldaliságról, mintha az valójában csak a sz?k értelemben tekintett „széls?jobboldaliságra” korlátozódna.

E szóhasználatban, a jobboldaliság egyrészt jelenthet a politikaihoz való radikális, bizonyos esetekben forradalminak is nevezhet? hozzáállást, amely ugyanakkor radikálisan baloldal-ellenes is, míg az ett?l elhatárolható konzervativizmus egy szintén baloldalellenes, de kevésbé radikális, a programját a XIX. században kialakult, polgári, parlamentáris és/vagy alkotmányos viszonyok között képviselni igyekv? viszonyulás lenne. A jobboldaliság emellett felmerülhet olyan tágabb értelemben is, mint valamiféle magasabb kategória, mintha arról lehetne beszélni, hogy egy általános értelemben vett jobboldaliságból különböz? típusú és formájú politikai eszmék deriválhatóak. Ilyen értelemben, jobboldalinak nem csak a szigorúan konzervatív irányultságú politikai ideológiákat nevezik, hanem például olyanokat is, amelyek egyrészt nem konzerválnak semmilyen megel?z? állapotot, másrészt pedig csak kevés ponton érintkeznek egymással. Ilyen értelemben jobboldalinak szokás tartani kereszténységszocializmust, a libertarianizmust, a fasizmust, a nemzetiszocializmust, a falangizmust, a spanyol és portugál korporatív kísérleteket, a neo-konzervativizmust, vagy éppenséggel visszamen?legesen jobboldalinak min?sítik azokat az egykor létezett tekintélyelv? nacionalista mozgalmakat is, amelyeket Boulanger vagy Maurras nevével kapcsolhatunk össze. Beszélnek továbbá, a „gazdasági jobboldalról” is, jobboldaliként határozva meg minden olyan politikát, amely az államosítással szemben piacpárti, vagyis ilyen értelemben szembe helyezkedik a szocializmussal.

Ha ezekkel a sokszor konfúzus, eleve rosszul felvetett meghatározásokkal szemben szeretnénk egy valóban pozitív és adekvát definíciót adni a jobboldaliság mibenlétét?l, talán nem felesleges, ha mindezt az olyan alapvet? politikai eszmék, mint az egyenl?ség, a rend, a hierarchia, a szabadság oldaláról világítjuk meg.

E tekintetben azt mondhatnánk, hogy a jobboldal alapvet?en a szabadság pártján, de az egyenl?séggel szemben áll. [1] Ugyanakkor a jobboldal rend és a hierarchia pártján is áll, de nem azért mert ezek önmagukban való célként vagy értékként tételez?dnek számára, hanem azért, mert olyan eszközök, amelyek nem ellentétei, hanem el?feltételei egy valóban differenciált és min?ségi szabadságnak, amely sohasem valósulhat meg egy kaotikus és nivelláló egyenl?ségben. A jobboldal értékei továbbá az arisztokrácia értékein; a h?ségen, bátorságon, a legitim fels?bbségnek való szabad és tudatos engedelmességen, a valódi tekintély elismerésén, a különbözés elvi tételezésén, a rend értékén, és a harmónia szeretetén nyugszanak.

Nem véletlen, hogy a XVIII. és a XIX. század folyamán, amikor is el?ször határozta meg magát a baloldaliság ellenében, a hagyományos jobboldal a monarchia és az arisztokrácia, valamint a rendi képviselet – vagy valamilyen ezzel megközelít?en analóg forma – védelmében lépett fel, minthogy ezek voltak azok a társadalmi formák, amelyekben a hagyományos állameszme kifejez?dött. Valójában egészen az els? világháború végéig, nehezen lehetett volna Európában olyan jobboldalról beszélni, amelyik lényegében nem arisztokratikus és nem monarchista, eltekintve az olyan hibrid formáktól, mint például a Boulanger-féle, amely korán megfert?z?dött a baloldali eredet? nacionalizmussal, valamint más, a francia felvilágosodás eredményeként szárba szökken? eszmékkel, mint például a republikanizmussal. „Jobboldali demokratáról” valóságos abszurditás lett volna szólni a jobboldali politika korábbi periódusaiban, minthogy a demokrácia egészen az 1848-as párizsi forradalomig, egy olyan szél?séges elképzelésnek számított a kontinensen, amellyel csak azok szimpatizáltak, akik a XVIII. századi aufkléristák jó tanítványaiként, mindazt tagadták, amelyet a politikai eszmékr?l fentebb vázoltunk, és magukat teljes egészében egy utópikus progresszivizmus szolgálatába állították. A demokratizmussal való határozott szembehelyezkedés azért is volt az igazi jobboldaliság *sine qua non*-ja, mert a demokratizmus a tömegre támaszkodott, egy olyan entitásra, amelyet alapvet?en azoknak a struktúráknak az összeomlása hozott létre, amelyek a jobboldaliság el?feltételei voltak, vagyis a tagoltság és az egyének eltér? kvalitásaiból fakadó különböz?ségek forradalmi és sok helyütt er?szakos lebontásából származott.

Az igazi jobboldalnak továbbá, akármelyik kultúrában is vet?dött fel, el kellett ismernie, hogy a világnak van egy bizonyos ontológiai struktúrája, amelyet egy örök szellemi elv határoz meg. Úgy véljük, egy hiteles jobboldalnak ma is, minden körülmények között tételeznie kellene a transzcendencia érvényét mindazzal szemben, ami pusztán világi cél, hangsúlyoznia kell azt is, hogy akciói egy olyan álláspontból következnek, amely nincs maradéktalanul kitéve az anyagi, gazdasági, társadalmi, és történeti er?k pusztán kontextuális hatásainak és determinizmusának, és éppen e tényb?l kifolyólag joggal hivatkozhat arra, hogy princípiumai örökérvény?ek és „id? felettiek”.

Egy hiteles jobboldaliságnak továbbá legalábbis a következ? dolgokat kellene magában foglalnia: arisztokrácia és királyság, személyes, „rendi” és testületi szabadságok, lokalitás, szubszidiaritás, privilégiumok, tömegellenesség, vertikalizmus, elitizmus, határozott demagógiaellenesség és antipopulizmus, hierarchia, tradicionalizmus, és föderalizmus.

Kétségtelen, hogy van különbség a jobboldaliság és a konzervativizmus között, mi azonban nem gondoljuk azt, hogy ezeket egymással szembe lehetne állítani. A konzervativizmussal kapcsolatban els?sorban a pusztán leíró definíciót kell kiküszöbölnünk: nyilvánvaló, hogy a *status quo* minden körülmények közötti ?rzését nem nevezhetjük konzervativizmusnak, amennyiben e fogalomnak a jobboldalihoz hasonló normatív tartalmat tulajdonítunk. [2] Ez esetben azt is mondhatnánk, hogy a jobboldaliság – ahogyan azt fent vázoltuk – csak akkor meg?rz?, vagyis konzervatív, hogyha éppenséggel a saját alapelvei szolgálnak a politika általános és elfogadott normáiként. Reaktívvá válik, amikor defenzívában van, vagyis amikor sajátos értéktételezését egy ellentétes értelm? értéktételezést?l látja fenyegetve, de a jobboldaliságot forradalminak is lehetne nevezni, amikor egy olyan válsághelyzetben lép fel, amelyben semmi meg?rzend?t nem lát, és amelyben az általánosan elfogadott politika irányelvei teljes egészében baloldaliak. A XX. század els? felében, f?leg Németországban, beszéltek is a „konzervatív forradalomról” amely természetesen definíció szerinti önellentmondás lenne, ha pusztán és els?sorban „meg?rz? forradalmat” és nem „jobboldali forradalmat” jelentene, hiszen abban a korszakban, amikor ez a mozgalom kibontakozott, már éppenséggel nem a fennálló értékek konzerválását értették alatta. Azonban kétségtelen, hogy a konzervativizmusnak az egyszer? meg?rzésnél tágabb jelentése van. A konzervativizmusnak ez az értelmezése szoros összefüggésben áll a jobboldaliasággal, azonban nem teljesen azonos vele. Nem teljesen azonos vele, mert a konzervativizmus els?sorban nem világnézet, hanem a világnézetb?l fakadó viszonyulás. Ez nem els?sorban az értékekre és az ezekb?l levezethet? politikai eszmék egy bizonyos dimenziójára vonatkozik, hanem egy hozzáállásra, amely az elkerülhetetlen változással kapcsolatos.

A konzervativizmus a változás kritikus szemlélete, amelyben általában egy romlást és egy ezzel kapcsolatos elkerülhetetlenséget állapít meg. A változásban – szinte az entrópia fizikai törvényéhez hasonló módon –, a valaha létezett, rendezett dolgok szétesése, felbomlása vagy lassú erodálódása figyelhet? meg. A konzervativizmus

természetesen tisztában van azzal, hogy emberi er?vel lehetetlen a természeti és metafizikai törvények örök ritmusa ellen küzdeni, de arra törekszik, hogy valamiképpen mégis szembe helyezkedjen az elkerülhetetlen árral, és a korábbi állapotok magasabbrend?ségéb?l legalább valamit megpróbáljon meg?rizni. Az autentikusan konzervatívnak nevezhet? magatartás általánosságban kizárja a forradalmiságot, még abban az esetben is, ha az egy *ellenforradalmiság* értelmében bontakozik ki, már ha ez alatt valamilyen, az állapotok hirtelen és radikális megváltoztatására törekv? aktivista, mozgalom-szer?, és harcias formában kibontakozó akciósorozatot értünk, és nem a de maistre-i „forradalom ellentétét." A „konzervatív forradalmár" esetét tehát semmiképpen sem úgy kellene elképzelnünk, mintha az a „baloldali forradalmár" ellentétes el?jel? ekvivalense lenne, aki azért, hogy egy korábbi állapotot helyreállítson, vagy valami olyasmit megvalósítson, ami a saját értékeivel összhangban van, de a környez? világban már nem lelhet? fel, valamilyen alulról jöv?, vagy a tömegek segítségét is igénybe vev? akció révén megszerzi a hatalmat.

A konzervativizmus azonban nem kizárólag a degradációt fedezheti fel a történeti folyamatban: beszélhetünk egy olyan értelm? konzervativizmusról is, amely alkalmanként evolúcióban is gondolkodik. Természetesen ennek az evolúciónak, egyrészt semmi köze nincsen a materialista darwinizmushoz, másrészt pedig semmiképpen nem tartalmazza a végtelenbe nyitott fejl?dés abszurd gondolatát, hisz ez olyan elképzelés lenne, amelyet egyrészt semmilyen empirikus tapasztalat nem támaszt alá, másrészt pedig kizárja a transzcendenciát. A konzervatív evolucionizmus a civilizációk ciklikus kibontakozási folyamatához kapcsolható és a tapasztalatok lassú felgyülemlésével írható le: ezt az álláspontot els?sorban az angolszász konzervativizmus klasszikusai, Burke és Hume hangsúlyozták, mintegy válaszul a francia felvilágosodás torz és elbizakodott fejl?déseszméjére. Ez a fejl?dés, a konzervatívok szerint tulajdonképpen a kedvez? körülmények véletlen összjátékának tulajdonítható – mint amikor egy növény csírája éppen olyan helyre hullik, ahol minden feltétel megtalálható ahhoz, hogy hatalmas fává terebélyesedjen –, nincsen semmiféle „elkerülhetetlenség" benne, és ami fenyegeti, az a forradalmi türelmetlenség, amely értetlenül áll a nem racionális vagy a diszkurzív értelem számára nehezen hozzáférhet? tényez?k el?tt, amelyek nem vezethet?ek le szigorúan utilitarista elvekb?l. Burke a dolgok kontinuitásáról beszélt, arról hogy habár a világunkat konstituáló tények elkerülhetetlenül módosulnak, de a lényegük ugyanaz marad. A XVIII. század Angliája nagyon sok szempontból különbözött mondjuk a XIII. századitól, de az ?si intézmények alapvet? kontinuitásában, abban, hogy az arisztokrácia meg?rizte hatalmát, de legf?képpen a monarchia múltat a jöv?vel összeköt? realitásában mégis arról beszélhetünk, hogy ugyanabban az államban élünk, amelyet az ?sök alapítottak, és amelyben titokzatos módon jelen vannak a holtak generációi, akikt?l, Chestertont idézve; „nem tagadhatjuk meg a szavazati jogot".

Egy ilyen fajta konzervativizmus elképzelhet? volt a XVIII. században, amikor Burke az *Ancien Régime* „kifinomodásáról" beszélhetett, és talán még az els? (és kis mértékben a második) világháborút megel?z?en is, amikor még forradalmi értetlenség nem rombolt le mindent, amely az államban még kapcsolatban állt a dolgok örök rendjével, és még kifejezett valamit, amely lehet?vé tett egy szellemibb és differenciáltabb társadalmi életet. Ma azonban a konzervativizmusnak ez az értelmezése úgy t?nik elvesztette a létfeltételeit. Legalábbis, ha a dolgok jelen állását tekintjük – különös tekintettel a hazai állapotainkra –, azt kell mondanunk, hogy nem találunk benne túl sok mindent, amit konzerválni lenne érdemes, hacsak nem szeretnénk a baloldaliság meg?rzését forszírozni.

Mi azonban természetesen nem gondoljuk azt, hogy a jobboldali értékekért folytatott harcnak nem kellene többé politikai kifejezést adni, legalábbis azáltal, hogy kompromisszumok nélkül kiállunk mellettük – és ha a körülmények jelenleg nem is engedik meg a maradéktalan alkalmazásukat –, nem megyünk bele olyan játékba, amely lehet?vé tenné egy alapvet?en baloldali világnézet elemeinek beszivárgását. A konzervativizmus értéke els?sorban tehát ebben az értelemben merül fel számunka: a túlságosan radikális és konkrét forradalmiságot elutasítva és elkerülve a napi politika dezorientáló hatásait, fenntartjuk egy korábbi, egészségesebb világrend értékeit, hogy abból alkalmasint, a körülmények esetleges jöv?beli megváltozásával ismét „kicsírázhasson” egy, a normalitás talaján nyugvó élet, állam és társadalom. Ahogyan Dominique Venner fogalmaz: „A hagyomány nem eszme. Ez a létezés és az élet egy formája amely, a *Timaiosz* felfogását követve, úgy látja, hogy ’az emberi élet célja az, hogy rendet és harmóniát hozzon létre az egyén testében és lelkében, összhangban az kozmosz rendjének képéhez hasonlatosan.’” [3]

Jegyzetek:

[1] Természetesen egyáltalán nem mindegy, hogy mit értünk szabadságon. Túl a szabadság eszméjének hagyományos politikai megfogalmazásain – amelyet els?sorban a *valamire* vagy a *valamit?l* való szabadság értelmében szokás felvetni, vagy amit Benjamin Constant híres megkülönböztetése szerint a régiek és a modernek szabadságaként is értelmezhetünk –, mi a fogalomnak egy sokkal lényegibb és egyben sokkal er?teljesebb értelmezését javasoljuk. A szabadság lényege, mind az egyének, mind az államok és a nemzetek szintjén els?sorban az autonómia és autarkia, az „önállóság” princípiumában ragadható meg. Ez az önállóság az, amely nem a rend és a hierarchia hiányában jön létre, hanem az egymástól hierarchikusan, funkcionálisan és kvalitásaik szerint is elkülönül? szintek önellátását, (és nem az egyenl?ségét) feltételezi, hasonlóan egy egészséges organizmus felépítéséhez és m?ködéséhez.

[2] Nem értünk maradéktalanul egyet Michael Oakeshott definíciójával, amelyet a *Politikai Racionalizmus*-ban adott a konzervativizmusnak. Oakeshott definíciója – habár ügyesen kerülni igyekszik – a normative megfogalmazás hiánya miatt végül is relativizmusba torkollik. Lásd. Michael Oakeshott: Konzervatívan lenni. In.: Politikai Racionalizmus. Új Mandátum, Budapest, 2001. Szerkesztette: Molnár Attila Károly.

[3] Dominique Venner: Dominique Venner: Living in Accordance with Our Tradition. Lásd.: http://democratia-mortui.blogspot.co.uk/2013/09/dominique-venner-living-in-accordance.html

www.regnumportal.hu - A Flag Polgári Magazin partnere

Ajánló